

Сергеј Николајевич
Булгаков

Свети грал

(Оглед из догматске егзегезе
Јеванђеља по Јовану 19:34)

Превела
НАДА УЗЕЛАЦ

— БУКЕФАЛ Е. О. Н. —

Београд—Краљево | 2026

У Јеванђељу њо Јовану, у причи о страдањима Христовим, препознајемо једну црту, које нема код других јеванђелиста¹. То је прича о пребијању колена двојици разбојника и пробадању копљем ребара Исусових: „један од војника прободе му ребра копљем; и одмах изиђе крв и вода – αἷμα καὶ ὕδωρ.“² Притом се поменутом саопштењу приписује особено значење – нарочито и достојанствено потврђује се истинитост овог доказа: „и онај што видје (то јест, ученик

¹ Уосталом, у неким рукописним текстовима, *Јов.* 19:34 преноси се у *Јеванђељу њо Маџеју*, 27:34.

² Уп. *A critical and exegetical commentary on the Gospel according to St. John* by J. H. Bernard Edingburgh. 1928, vol. II, 646.

љубљени) посвједочи, и свједочанство је његово истинито; и он – ἔκεῖνος – зна³ да истину говори да ви вјерујете“ (*Јов.* 19:34–35). (И даље још следи уверљиво упућивање на старозаветни текст: „да се збуде писмо“.)

Тај догађај одиграо се пошто Исус „преклонивши главу предаде дух“ (19:30), тако да пристигли војници „видјеше да је већ умро“ (19:33). Истицање крви и воде из мртвог тела тешко је објаснити, премда је било покушаја да се пружи објашњење, оно је знамен (σημεῖον), у смислу *Јовановој јеванђеља*, при чему се особено значење тог знамена одређује не само тиме што су из мртвог тела истекли крв и вода, него и стањем тог тела.⁴ Премда је оно већ умрло, пошто га је

³ Под ἔκεῖνος, извесни коментатори разумеју овде самог Христа.

⁴ Употребљено је без члана. Очигледно, писац је хтео да пре назначи супстанцу крви и воде, а не њихово својство.

оставио дух, оно ипак није постало и труп у почетном стању распадања, јер „тијело његово не видје трухљења“ (*Дјел. Ай. 2:31, Пс. 16:10*). Смрт Христова, за тело Његово била је само дубоки сан или несвестица. Премда је Исус „у руке Оца предао дух Свој“ (*Лук. 23:46*), ипак веза Божанског духа с телом није била сасвим прекинута. И то, премда од духа привремено остављено, али живо тело, имало је у себи крв, и било је још једном усмрћено ударом копља. Последица тог удара било је истицање крви и воде, тело које је требало сахранити остало је обескрвљено и изгубило је неопходни део свог система, наиме текућину. Шта означава то изливање? Ми знамо⁵ да је „крв – душа живих би-

Овде та црта нема пресудно значење. Уп. такође *Прву йосланицу айосйола Јована*, 5:6.

⁵ Уп. наш чланак: „Еухаристичка догма“, Пут, 1930, I–II.

ћа“, животна сила тела. Изливање крви, сходно томе, означава раздвајање душе од тела, то јест већ смрт тела. Истина, и после истицања крви, тело Спаситеља није постало трупло, јер се није предало труљењу, него је остало у извесној анабиози, очекујући своје васкрсење. Крв је крајње особена супстанца, која се одликује тиме што се у њој сједињују душевно и материјално, жива и нежива суштина, животна душа и тело. Она посредује између духа и тела, духовним и материјалним бићем, као њихова жива веза. Крв, премда је само особена текућина, припада физичком свету, али она ипак скрива загонетку живота, садржи у себи душу тела, њену животну ентелехију. Тај спој и поистовећивање порекла живог и неживог (или оног које у себи садржи само успаване форме живота), у њиховом нераскидивом јединству јесте стваралачки

чин Божији, извесно првобитно оживотворење. Систем природних наука својим методама схвата природу тог чина, али не и његову суштину, која у својој непосредности остаје неупоредива: живот је живот, све живо живи, оживљено је, и у крви је душа живих бића. Разуме се, живот крви претпоставља за себе облик организма са свом сложености, али то служи само као опште испољавање основне чињенице – да твар има душу, коју собом оличава тело.

У чину смрти обично не долази до раздвајања крви и тела, напротив, остајући нераздвојени, и прво и друго почињу да се разлажу, и с разлагањем крви пропада, умире животињска душа. Душа, која живи у крви, сама по себи не одликује се бесмртношћу и не обезбеђује је телу – бесмртан је само човеков дух, и он је тај који оживљује душу, а преко ње и тело. Васкрсе-

Неколико речи о оцу Сергеју Булгакову

Живот протојереја Сергеја Булгакова један је од најнеобичнијих и најбогатијих у руској мисли 20. века. Његов пут – од сина православног свештеника, преко радикалног марксистичког економисте, па све до једног од највећих и најоригиналнијих православних теолога модерног доба – дубоко је обележио руску религиозну ренесансу и емигрантску богословску мисао.

Сергеј Булгаков родио се у православној свештеничкој породици, 16. јуна 1871. године, у Ливнију, граду на југозападу Русије. Још на Богословској семинарији, проживео је дубоку верску кризу и заинтересовао се за марксистичке идеје. Године 1894,

дипломирао је на Правном факултету Московског универзитета, где се веома студиозно бавио проучавањем политичке економије. Објављивао је студије о капитализму и земљорадњи, као и огледе као што је „О правилности друштвених појава“. У ово време постаје један од главних представника „легалног марксизма“ у Русији. Године 1897. оженио се Јеленом Токмаковым. Усавршавао се у Немачкој и Паризу.

Из проучавања марксизма из прве руке, и као учесник у марксистичком покрету, уверио се у слабости овог учења. У исти мах, под утицајем радова руских религиозних мислилаца, Толстоја, Достојевског, Соловјова и других, као и из сусрета и страсних расправа с Лавом Николајевичем Толстојем, вратио се својим верским уверењима. Године 1903, написао је књигу о сопственом развиту – *Од марксизма до идеализма*. Његов развојни пут био је опште место руске интелигенције оног времена. Булгаков је веома брзо постао један од њених признатих идеолога. У часопису „Пут“ (излазио од 1911. до 1917. године) објављивао је текстове о савременој православној тео-

Садржај

Свети грал	7
Неколико речи о оцу Сергеју Булгакову	87